

YouthStart

ENTREPRENEURIAL CHALLENGES

Izziv B1: Moja skupnost
Boljša kakovost življenja
Vzgoja za podjetnost

Priročnik za učitelje

Načrt učnega sklopa

Tema	Boljša kakovost življenja
Raven	B1
Trajanje	3 – 4 ure
Za kaj gre – ideja v ozadju	Dijake spodbuditi, da razvijejo kazalnik za merjenje kakovosti življenja. Upoštevajo naj skupne poglede na bogastvo in kakovost življenja, ki veljajo v naši družbi. Na različnih razrednih učnih postajah naj razvijejo, razpravljajo in soočajo posamezne vidike tega vprašanja.
Podjetnostne kompetence glede na okvir	<p>Razvoj idej – odnos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poznam svoje vrline in slabosti. Če je treba, si znam postaviti cilje za izboljšanje svojih veščin. • Sposoben sem prevzeti odgovornost za nalogo. • Znam se spopasti z morebitno konkurenco pri opravljanju nalog. <p>Razvoj idej – prepoznavanje priložnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zmorem razvijati ideje in utemeljiti, zakaj bi jih bilo treba upoštevati. • Prepoznam priložnosti in jih znam izkoristiti. • Zavedam se tveganj in zmorem sprejeti odgovornost za svoja dejanja. <p>Izvedba idej – organizacija:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Znam načrtovati cilje in pod nadzorom učitelja izpeljati projekt. <p>Izvedba idej – sodelovanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sposoben sem timskega dela in znam izkoristiti svoje individualne veščine. Pri skupinskih odločitvah znam prevzeti pobudo in prepričati ostale člane skupine. Sposoben sem kakovostne komunikacije z drugimi. <p>Trajnostno razmišljanje – vloga vizionarja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Želim prispevati k v prihodnost usmerjenemu ekološko in družbeno ozaveščenemu vedenju v poslovnem svetu in družbi. Vidim etične težave. • Znam pojasniti in analizirati BDP in alternativne koncepte. Analizirati znam omejitve in obseg BDP in izraziti svoje mišljenje in zaključke o povezavi BDP z družbenimi in posameznimi dejavniki (izobraževanje, sreča, zadovoljstvo) in z okoljem.
Jezikovne kompetence	<p>Znam pripraviti besedila in sodelovati z drugimi.</p> <p>Znam se ustno in pisno izražati in uporabiti ustrezen besednjak.</p> <p>Koncepte znam razložiti drugim in sam razumem razlage.</p>

Izziv B1: Moja skupnost

Izzivi podjetnosti za mlade

Pojmi (na plakatu) Kakovost življenja, bogastvo, bruto domači proizvod, trajnostnost

Vrednotenje Individualen kazalnik kakovosti življenja.
Razmislek in razprava o bogastvu in kakovosti življenja.
Pisna samorefleksija (posamezno).

Potrebno predznanje Dijaki poznajo kroženje dohodka in domač bruto proizvod (BDP).

Spodbuda in koncentracija Kliknite na spodnjo povezavo in dostopajte do fizičnih vaj, ki bodo v pomoč dijakom kot spodbuda in za krepitev koncentracije: www.youthstart.eu (vključno s filmčki). Izberite eno ali več primernih vaj, ki bodo dopolnile vaš izziv!

Potrebna gradiva Pripravite kopije vsega naštetega:

- Fotokopirajte list z nalogami za vsakega dijaka.
- Natisnite vsak list z odgovori samo enkrat. List z odgovori za prvo postajo položite na mizo s hrbtno stranjo navzgor. Učitelj ima vse ostale liste z odgovori.

Pripravite sedem postaj:

- Na trši papir natisnite znak za vsako postajo, ga prepognite in položite na ustrezno mizo.
- Prva postaja: Karte za igro *Spomin* barvno natisnite, izrežite in plastificirajte.
- Natisnite gradivo za druge postaje na trši papir in ga plastificirajte.
- Druga postaja: Delovne liste A, B in C položite na postajo.
- Tretja postaja: Na postajo položite liste z navodili.
- Četrta postaja: Na postajo položite časopisne izrezke.
- Peta postaja: Na postajo položite delovne liste. (Vsak par naj ima vsaj en pametni telefon.)
- Šesta postaja: Natisnite igralne karte s podatki posameznih držav na debelejši papir, če je le mogoče z barvnim tiskom. Če je treba, natisnite več kopij (po en komplet kart za 2 do 4 dijake), in jih plastificirajte. Na postaji naj bodo navodila za igro.
- Sedma postaja: Na postajo položite karte ali samolepilne lističe.
- Pripravite mize za sedem postaj.

Koraki izvedbe 1. korak / Navodila:

Pojasnite namen šolskih učnih postaj (kako dolgo traja posamezna dejavnost, kako se igrati, obvezne in izbirne postaje, rezultati).

2. korak / Začetek:

Razdelite oporne liste vključno z delovnimi listi za vsako postajo. Dijaki naj preberejo oporne liste, se odpravijo na poljubno postajo in začnejo z nalogami.

3. korak / Izvedba:

Dijaki delajo posamezno. Učitelj prevzame vlogo trenerja, podaja povratne informacije in preverja delo dijakov (pri nekaterih postajah je to nujno).

4. korak / Razmislek ob okrogli mizi:

Ko dijaki zaključijo vse postaje, opravite zaključno razpravo o bogastvu in kakovosti življenja. Na podlagi izjav (glej delovni list 8) in z uporabo tehnike akvarija dijaki zavzamejo različna stališča.

5. korak / Samorefleksija:

Izpolnjevanje listov z nalogami.

Uporabne povezave Več o projektu Izzivi podjetnosti za mlade:
www.youthstartproject.eu

Dodatno učno gradivo (vključno s filmčki):
www.youthstart.eu

Kaj je BDP?
<https://www.youtube.com/watch?v=XoIqVLO4Smg>

Avtorji Walter Kieweg (avtor), Daniel Raithofer (avtor), Johannes Lindner (avtor
Uredniki in urednik), Gerald Fröhlich (avtor in urednik),
Chadwick V.R. Williams (ocena avtorja)

Grafično oblikovanje Valentin Mayerhofer (postavitev), Peter Strohmberger (ikone)

Prevod Rebecca Fischer (prevod iz nemščine v angleščino), Beate Tötterström
Redakcija (redakcija),
Heidi Huber (redakcija), Werner Holzheu (redakcija),
Maureen Maher-Wizel (redakcija)

Prva postaja

Bogastvo s treh različnih perspektiv

Prva naloga / Igra Spomin s kartami z BDP-ji držav

Premešajte karte in jih položite s hrbtno stranjo navzgor. Vsak igralec, ki je na vrsti, obrne dve karti. Če igralec obrne ujemajoč par (pojem in ustrezna opredelitev), ga lahko obdrži. Nato lahko igra naprej, dokler ne obrne dveh različnih kart. Zmaga igralec z največ ujemajočimi se pari.

Druga naloga/ Pristopi k izračunu BDP:

Ugotoviti je treba, kateri koncept spada h kateremu pristopu za izračun BDP. Pravilno jih vnesite na delovni list.

Delovni list (prva postaja)

Druga naloga / Določanje BDP:

Ugotovite, kateri koncept se ujema s katero metodo določanja bruto domačega proizvoda (BDP).

Proizvodna metoda:

Metoda izdatkov:

Metoda dohodkov:

Druga postaja: Izračun BDP

BDP je mogoče izračunati na tri načine. Uporabiš lahko proizvodno metodo, metodo izdatkov ali metodo dohodkov.

Za izračun izberi enega izmed primerov. Nato se poveži s sošolci, ki so se lotili drugačnega izračuna. Primerjajte rezultate. Kaj ste opazili?

Svoj odgovor lahko preveriš v listu z odgovori na učiteljevi mizi.

Delovni list A (druga postaja)

Nova Panolija živi od velikih jeklarn, ki izdelujejo železniške tračnice. Največji delodajalec v državi ima dva dobavitelja: rudnik železove rude v Isenbergu in premogovnik v Črnem Gozdu. Nova Panolija ne pozna davkov in subvencij. Tračnice prodaja v sosednje države. Vlada odkupi samo tračnice v vrednosti 5 milijonov dolarjev za majhno regionalno železnico v glavnem mestu.

Izračunaj BDP Nove Panolije po proizvodni metodi s številkami iz lanskega leta.

Proizvodna metoda:

Skupna prodaja

– Vmesna potrošnja

+ Davki na proizvode

– Subvencije na proizvode

Železov rudnik		Premogovnik		Jeklarna	
Prodaja	20 € milijonov	Prodaja	10 € milijonov	Prodaja	60 € milijonov
Plače	1 € milijon	Plače	1,5 € milijonov	Plače	2,5 € milijonov
				Nakupi	28 € milijonov
Dobiček	€19 milijonov	Dobiček	8,5 € milijonov	Dobiček	29,5 € milijonov

Prebivalci Nove Panolije v trdi zimi z nakupi premoga predstavljajo 20 % ustvarjenega prometa premogovnika.

Delovni list B (druga postaja)

Nova Panolija živi od velikih jeklarn, ki izdelujejo železniške tračnice. Največji delodajalec v državi ima dva dobavitelja: Rudnik železove rude v Isenbergu in premogovnik v Črnem Gozdu. Nova Panolija ne pozna davkov in subvencij. Tračnice prodaja v sosednje države. Vlada kupi samo tračnice v vrednosti 5 milijonov dolarjev za majhno regionalno železnico v glavnem mestu.

Izračunaj BDP Nove Panolije po metodi izdatkov s številkami iz lanskega leta.

Metoda izdatkov:

Zasebna potrošnja

+ Naložbe

+ Državni izdatki

+ Izvozi

– Uvozi

Železov rudnik		Premogovnik		Jeklarna	
Prodaja	20 € milijonov	Prodaja	10 € milijonov	Prodaja	60 € milijonov
Plače	1 € milijon	Plače	1,5 € milijonov	Plače	2,5 € milijonov
				Nakupi	28 € milijonov
Dobiček	€19 milijonov	Dobiček	8,5 € milijonov	Dobiček	29,5 € milijonov

Prebivalci Nove Panolije v trdi zimi z nakupi premoga predstavljajo 20 % ustvarjenega prometa premogovnika.

Delovni list C (druga postaja)

Nova Panolija živi od velikih jeklarn, ki izdelujejo železniške tračnice. Največji delodajalec v državi ima dva dobavitelja: Rudnik železove rude v Isenbergu in premogovnik v Črnem Gozdu. Nova Panolija ne pozna davkov in subvencij. Tračnice prodaja v sosednje države. Vlada odkupi samo tračnice v vrednosti 5 milijonov dolarjev za majhno regionalno železnico v glavnem mestu.

Izračunaj BDP Nove Panolije po metodi dodatkov s številkami iz lanskega leta.

Metoda dohodkov:

Skupni dohodki (dohodki od dela, dohodek pravnih oseb in prihodek iz naložb)

+ Davki

- Subvencije

+ Amortizacija

Železov rudnik		Premogovnik		Jeklarna	
Prodaja	20 € milijonov	Prodaja	10 € milijonov	Prodaja	60 € milijonov
Plače	1 € milijon	Plače	1,5 € milijonov	Plače	2,5 € milijonov
				Nakupi	28 € milijonov
Dobiček	€19 milijonov	Dobiček	8,5 € milijonov	Dobiček	29,5 € milijonov

Prebivalci Nove Panolije v trdi zimi z nakupi premoga predstavljajo 20 % ustvarjenega prometa premogovnika.

Tretja postaja: Analiza BDP

BDP je mogoče izraziti na različne načine (absolutni BDP, BDP na prebivalca, nominalni BDP, realni BDP).

Preberi navodila in začni z nalogami na delovnem listu.

List z nalogami (tretja postaja)

Tabela 1: Absolutni BDP v milijardah ameriških dolarjev

BDP v milijardah ameriških dolarjev (zaokroženo)	1993	2003	2012	2013
Brazilija	438	552	2249	2246
Bolgarija	10	21	52	54
Kitajska	440	1641	8230	9240
Nemčija	2068	2502	3533	3730
Grčija	109	201	249	242
Indija	284	618	1835	1875
Japonska	4415	4303	5954	4919
Luksemburg	17	29	56	60
Nigerija	16	68	463	522
Portugalska	95	165	218	227
Avstrija	190	261	408	428
Savdska Arabija	132	215	734	748
Slovenija		30	46	48
ZDA	6878	11510	16163	16768
EU	7795	11852	17252	17958
Svet	25747	38540	73521	75622

Vir: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>

Tabela 2: BDP na prebivalca v ameriških dolarjih

BDP na prebivalca v ameriških dolarjih	1993	2003	2012	2013
Brazilija	2792	3040	11320	11208
Bolgarija	1279	2697	7198	7499
Kitajska	374	1274	6093	6807
Nemčija	25489	30319	43932	46251
Grčija	10435	18292	22494	21966
Indija	309	565	1484	1498
Japonska	35451	33691	46679	38634
Luksemburg	41751	64422	106023	110665
Nigerija	153	510	2742	3006
Portugalska	9536	15773	20733	21738
Avstrija	24024	32103	48348	50511
Savdska Arabija	7442	9390	25946	25962
Slovenija		14881	22488	23295
ZDA	26465	39677	51496	53042
EU	16174	24073	34121	35417
Svet	4654	6084	10439	10613

Vir: <http://api.worldbank.org/v2/en/indicator/ny.gdp.pcap.cd?downloadformat=excel>

Delovni list (tretja postaja)

Prva naloga: S številkami iz tabele 1 na listu z navodili pojasni, kako se je razvijal BDP vsake države.

---

v

Izziv B1: Moja skupnost

Izzivi podjetnosti za mlade

Druga naloga: Primerjaj tabelo 1 in 2 na svojem listu z navodili. Analiziraj in pojasni podatke za Luksemburg in Kitajsko.

Tretja naloga: Analiziraj dejstvo, da se je od leta 2012 do 2013 skupni BDP povečal v Savdski Arabiji in Indiji, medtem ko se je BDP na prebivalca v teh državah zmanjšal.

Četrta naloga: Od leta 2012 do 2013 se je nominalni BDP države povečal za 2 %, stopnja realne rasti pa je znašala le 0,3 %. Pojasni razliko.

Četrta postaja: Razmislek o BDP

Skrbno preberi naslednje časopisne članke. Te informacije poveži z bruto domačim proizvodom (BDP).

1. Analiziraj, kateri dejavniki, območja, dogodki ipd. so vključeni v BDP. Analiziraj, kako so z BDP povezane poplave.
2. Pojasni, ali poplave v državi povečajo bogastvo ali ga zmanjšajo.

Svoje odgovore zapiši na list A4.

Dnevno ogledalo

Sreda, 5. junij

Cena: 1 €

STOLETNE VODE OB DONAVI

ST PÖLTEN. Včeraj (v torek) so poplave dosegle najvišjo raven. Vodna gladina v mestecih vzdolž Donave se počasi umika in razkriva nastalo škodo: številna stanovanjska območja in večja mesta so bila še posebej močno prizadeta. Pričakuje se, da bo škoda dosegla vrednosti od več deset milijonov evrov do nekaj sto milijonov evrov. Gasilci, vojska in številni prostovoljci so brez prestanka na nogah in sproti odpravljajo nastalo škodo. Ena izmed žrtev se zahvaljuje stotinam ljudi, ki pomagajo: »Ne vem, kako bi preživel to katastrofo brez vseh pridnih rok.« Čistilne akcije bodo trajale več tednov.

V kraju Melk je voda vdrla v prvo nadstropje številnih hiš, zato so neprimerne za bivanje. Med prizadetimi je tudi družina Maier. »Uničeni smo, vse smo izgubili!« Oče treh otrok, Jakob Maier, je ves iz sebe. Družina se je zdaj zatekla k sorodnikom. Gospod Maier upa, da bo finančna sredstva za visoke stroške obnove lahko črpal iz sklada za pomoč ob nesrečah.

Sredstva iz sklada bodo porabljena tudi za škodo, ki je nastala zaradi pomorske nesreče v bližini kraja Krems. Ob plovbi pod mostom je tovorna ladja zaradi poplavnih voda oplazila enega izmed stebrov. Strokovnjaki si zdaj prizadevajo odstraniti 1000 litrov nafte, ki uhaja iz rezervoarja. Vplivi na okolje še niso znani. Naravovarstveniki so izrazili zaskrbljenost, kako bo nesreča vplivala na donavska mokrišča.

Odplavilo laboratorij za mamila

KREMS. Prostovoljci, ki pomagajo na prizorišču poplav na območju Donaulände, so presenečeno opazovali nenavadne predmete, ki jih je prinesla poplavna voda. Policija je pozneje ugotovila, da je šlo za opremo iz laboratorija za izdelavo mamil. Doslej še ni jasno, od kod je opremo prineslo. Preiskava še poteka.

Siva ekonomija cveti

KRITZENDORF. Odpravljanje posledic poplav še vedno intenzivno poteka. Trenutno še ni mogoče oceniti škode, ki so jo povzročile poplave, toda pričakujejo se milijonske številke. »Meščani so obupani,« pravi župan Huber. Številne žrtve poplav si ne morejo privoščiti najema dragih gradbenih podjetij. Po prvih ocenah je stopnja neprijavljenega dela približno 40 %.

Rekordna prodaja za podjetje Ometi in gradnja

MELK. Direktor Hans Baumeister je včeraj predstavil številke za preteklo četrletje. Ob povečanju prometa za kar 400 % ni mogel skriti zadovoljstva. »Bili smo že v rdečih številkah, toda poplave so bile za nas sreča v nesreči.«

Peta postaja: Pojasni kazalnike

Izberi tri od šest kazalnikov bogastva in kakovosti življenja, navedenih spodaj. Uporabi pametni telefon ali tablico in na spletu poišči informacije. Na delovnem listu odgovori na vprašanja.

- Indeks bruto nacionalne sreče
- Indeks človekovega razvoja (angl. Human Development Index, kratica HDI)
- Indeks big mac
- Ginijev koeficient
- Indeks srečnega planeta (angl. Happy Planet Index, kratica HPI)
- Indeks trajnostne ekonomske blaginje (angl. Index of Sustainable Economic Welfare, kratica ISEW)

Delovni list (peta postaja)

Prvi indeks

Prva naloga: Poimenuj komponente kazalnika in pojasni, iz česa so sestavljene.

Druga naloga: Zapiši uvrstitev svoje države – če je na voljo – na globalni lestvici izbranega indeksa.

Drugi indeks

Prva naloga: Poimenuj komponente kazalnika in pojasni, iz česa so sestavljene.

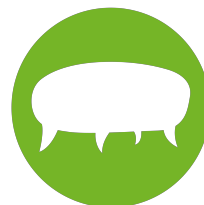

Druga naloga: Zapiši uvrstitev svoje države – če je na voljo – na globalni lestvici izbranega indeksa.

Prva naloga: Poimenuj komponente kazalnika in pojasni, iz česa so sestavljene.

Druga naloga: Zapiši uvrstitev svoje države – če je na voljo – na globalni lestvici izbranega indeksa.

Primerjaj izbrane kazalnike:

Izziv B1: Moja skupnost

Izzivi podjetnosti za mlade

Šesta postaja: Igralne karte s podatki držav

Pravila

Pravila za 2 do 4 igralce

Premešajte in razdelite vse karte. Cilj igre je imeti po 15 minutah igre v rokah največ kart. Vsaka karta prikazuje pet kazalnikov »bogastva in kakovosti življenja«. Karta, ki ima najboljšo uvrstitev, premaga ostale. Če tvoja karta nima navedene katere vrednosti, samodejno izgubiš.

Ko igraš posamezno karto, moraš navesti državo, kazalnik in njeno ustrežno uvrstitev. Po koncu igre se pogovorite o svojih vtisih in izkušnjah (npr. značilnosti uvrstitve posameznih držav itn.).

Podatki na kartah:

Navedeni so naslednji kazalniki:

- BDP: bruto domači proizvod na prebivalca glede na standard kupne moči
- HDI: indeks človekovega razvoja, izražen kot vrednost od 1 (najboljši) do 0 (najslabši)
- Ginijev koeficient (razporeditev prihodka): vrednosti od 0 (popolna enakost) do 100 (popolna neenakost)
- Indeks big mac: cena sendviča big mac v ameriških dolarjih
- HPI: indeks srečnega planeta z vrednostmi od 100 (najboljše) do 0 (najslabše)

Viri:

- Happy Planet Index (2014):HPI, <http://www.happyplanetindex.org/data/>; nazadnje pridobljeno: 09.03.2015
- Statista (2014): BIG MAC Index, <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/199335/umfrage/big-mac-index--weltweiter-preis-fuer-einen-big-mac/> (v nemškem jeziku); pridobljeno: 09.03.2015
- UNDP (2014): Human development index (HDI), <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi-table>; pridobljeno: 09.03.2015
- Svetovna banka (2014a): BDP na prebivalca (trenutni ameriški dolar), <http://api.worldbank.org/v2/en/indicator/ny.gdp.pcap.cd?downloadformat=excel> ; pridobljeno: 09.03.2015
- Svetovna banka (2014b): BDP (trenutni ameriški dolar), <http://api.worldbank.org/v2/en/indicator/ny.gdp.mktp.cd?downloadformat=excel> ; pridobljeno: 09.03.2015

Fotografije:

- Fotolia (pravica do uporabe slik na podlagi plačila)
- Foto Dubai: Raithofer (2012)

Sedma postaja: Razvij svoj kazalnik za merjenje kakovosti življenja

- Razvij svoj lasten kazalnik za merjenje *kakovosti življenja*. Bodi domiseln. Morda ti bodo te ključne besede v pomoč: okolje – parki – javni prevoz – lokali – voda – nogometna igrišča – WIFI ...
- Razmisli tudi o načinih merjenja kazalnika. V pomoč so ti lahko naslednji primeri: oddaljenost peš od tvojega stanovanja do najbližje postaje javnega prevoza v metrih, obremenitev s hrupom doma v decibelih.
- Zapiši izbrani kazalnik na karto. Ko končaš, pokaži kazalnik učitelju in, če je mogoče, skupaj s katerim od sošolcev izdelaj plakat.

Osma postaja: Razmislek o kakovosti življenja

Za zaključek boste v razredu imeli razpravo po tehniki akvarija. Štirje dijaki sedijo v notranjem krogu, preostanek skupine pa sedi na stoli, ki jih obkrožajo. Notranji krog je razdeljen v dve skupini, od katerih vsaka predstavlja svoje stališče. Udeleženci v zunanem krogu se lahko premaknejo v notranji krog in zamenjajo enega izmed govorcev. (Ta oseba lahko prej še konča svoj argument.)

»Če bi želel uničiti narod, bi mu dal vsega preveč in ga spravil na kolena – bednega, pohlepnega in bolnega.« (John Steinbeck; 1902-1968)

»Poln žep poenostavi življenje.« (Bertolt Brecht; 1898-1956)

Odgovori (prva postaja)

List z odgovori položite na prvo postajo s hrbtno stranjo navzgor.

Proizvodna metoda:

Prodaja – prodanega je bilo kruha v vrednosti 6 milijonov evrov

Vmesna potrošnja – moka za pekarno

Metoda izdatkov:

Potrošnja – TV, mobilni telefon, sendvič, toaletni papir itn.

Javna poraba – izobraževanje, zdravje, kultura, infrastruktura itn.

Naložbe – nepremičnine, stroji, oprema itn.

Uvoz – plin iz Rusije, ribe iz Norveške itn.

Izvoz – avtomobilski deli v Nemčijo, železniške tračnice v Slovenijo itn.

Metoda dohodkov:

Davki – promet z vrednostnimi papirji, dajatev na kapital, trošarine za tobak, pijače itn.

Subvencije – sredstva EU, plačila avstrijske zvezne vlade avstrijskim železnicam itn.

Dohodek pravnih oseb in prihodek iz naložb – dobiček in obresti

Plačilo za zaposlene – plače v višini 2000 €

Odgovori (druga postaja)

Rešitev primer A:

Proizvodna metoda:

Vsota dodanih vrednosti, torej promet minus vmesna potrošnja

$$\text{BDP} = 20 \text{ mio} + 10 \text{ mio} + 60 \text{ mio} - 28 \text{ mio} = 62 \text{ mio } \text{€}$$

Rešitev primer B:

Metoda izdatkov:

Zasebna potrošnja (C) + naložbe (I) + državni izdatki (G) + izvoz (EX) – uvoz (IM)

$$\text{BDP} = 2 \text{ mio} + 5 \text{ mio} + 55 \text{ mio} = 62 \text{ mio } \text{€}$$

Rešitev primer C:

Metoda dohodkov:

Vsota vseh dohodkov (+ davki – subvencije)

$$\text{BDP} = 1 \text{ mio} + 19 \text{ mio} + 1,5 \text{ mio} + 8,5 \text{ mio} + 2,5 \text{ mio} + 29,5 \text{ mio} = 62 \text{ mio } \text{€}$$

Odgovori (tretja postaja)

Prva naloga: S številkami iz tabele 1 na listu z navodili pojasnite, kako se je razvijal BDP vsake države.

Možen odgovor: V zadnjih dveh desetletjih se je BDP povečal v vseh državah. Globalno gledano se je BDP potrojil. Na ravni EU se je več kot podvojil.

Največja stopnja rasti je zabeležena na Kitajskem (dvajsetkratna rast), sledi ji Nigerija (skok s 16 milijard na 523 milijard ameriških dolarjev).

Stopnje rasti v Evropi so manj izrazite. Za to je več razlogov: po eni strani se je prebivalstvo v Evropi povečalo manj kot v državah z razvijajočimi se trgi. Po drugi strani pa ima Evropa že v osnovi višji izhodiščni BDP.

Neposredna primerjava absolutnih vrednosti posameznih držav ni smiselna.

Zanimivo je, da sta Grčija in Japonska doživeli padec BDP-ja iz leta 2012 na 2013.

Druga naloga: Primerjajte tabelo 1 in 2 na svojem listu z navodili. Analiziraj in pojasni podatke za Luksemburg in Kitajsko.

Možen odgovor: BDP Luksemburga se je glede na absolutno vrednost skoraj početril v zadnjih dveh desetletjih. BDP na prebivalca se je skoraj potrojil.

V istem obdobju se je absolutni BDP Kitajske povečal več kot dvajsetkrat, BDP na prebivalca pa za osemnajstkrat.

Ker ima Kitajska več prebivalstva kot Luksemburg, ima Kitajska ustrezno višji absolutni BDP. V primerjavi s Kitajsko pa ima Luksemburg šestnajstkrat višji BDP na prebivalca.

Tretja naloga: Analiziraj dejstvo, da se je od leta 2012 do 2013 skupni BDP povečal v Savdski Arabiji in Indiji, medtem ko se je BDP na prebivalca v teh državah zmanjšal.

Možen odgovor: Zaradi porasta števila prebivalstva v obeh državah je treba absolutni BDP porazdeliti na večje število ljudi, zato se BDP na prebivalca zmanjša.

Četrta naloga: Od leta 2012 do 2013 se je nominalni BDP države povečal za 2 %, stopnja realne rasti pa je znašala le 0,3 %. Pojasnite razliko.

Možen odgovor: Realni BDP vključuje inflacijo, zato je rast nekoliko manjša. (nominalni BDP – inflacija = realni BDP)

Odgovori (četrta postaja)

Prvo vprašanje:

Vključeno v BDP	Ni vključeno v BDP
Velik delež okoljske škode	Siva ekonomija
Prizadevanja strokovnjakov za odpravo posledic izlivov nafte	Nezakoniti laboratoriji
<i>Omet in gradnja</i>	Gasilci, prostovoljci
Pomoč pri naravnih nesrečah	Morebitna škoda za okolje

Drugo vprašanje:

Bogastvo, kot ga meri BDP, se poveča, saj izračun upošteva samo izdatke za akcije odprave škode in obnove, ne upošteva pa osebnih stisk ljudi, ki jih je naravna nesreča prizadela.

Odgovori (peta postaja)

Prva naloga:

1. Indeks bruto nacionalne sreče (GNH)¹

Ta kazalnik je bil razvit v Butanu v 1970-ih, ko se je nekdanji kralj uprl prevladujočemu kazalniku BDP kot pokazatelju gospodarskega razvoja in bogastva. Indeks bruto nacionalne sreče še posebej odraža Butanovo kulturo in vrednote. Upošteva devet področij (psihološka dobrobit, izraba časa, vitalnost skupnosti, kulturna raznolikost, ekološka trdoživost, življenjski standardi, zdravje, izobrazba in dobro upravljanje) in je seštevek številnih različnih kazalnikov.

Indeks bruto nacionalne sreče je odvisen od vrste subjektivnih presoj, zato ga je težko objektivno izmeriti.

GNH se uradno uporablja samo v Butanu. Zato neposredna primerjava z drugimi državami ni mogoča.

2. Indeks človekovega razvoja (angleško Human Development Index, kratica HDI)²

Od leta 1990 Združeni narodi letno izračunavajo indeks človekovega razvoja. Indeks se uporablja za 187 držav (od leta 2011). Pokriva področje zdravja, izobrazbe in prihodek. Od leta 2010 je indeks HDI zbirno statistično merilo naslednjih indeksov:

- Indeks pričakovane življenjske dobe (LEI): indeks pričakovane življenjske dobe ob rojstvu (LE)
- Indeks izobrazbe (EI): povprečno število let šolanja (MYS) in pričakovano število let šolanja (EYS)
- Življenjski standard: bruto nacionalni dohodek (BND) na prebivalca (PPP am. dolar)

HDI je geometrična sredina teh treh dimenzij.

---

¹ de.wikipedia.org/wiki/Bruttonationalglück (v nemškem jeziku); nazadnje pridobljeno: 10.03.2015

http://www.nachhaltigkeit.info/artikel/bruttoinlands glueck_in_buthan_1869.htm (v nemškem jeziku); nazadnje pridobljeno: 10.03.2015

http://www.ratswd.de/download/RatSWD_WP_2011/RatSWD_WP_182.pdf (v nemškem jeziku); nazadnje pridobljeno: 10.03.2015

² de.wikipedia.org/wiki/Bruttonationalglück (v nemškem jeziku); nazadnje pridobljeno: 14.07.2014

http://www.bmz.de/de/service/glossar/I/index_hdi.html (v nemškem jeziku); nazadnje pridobljeno: 10.03.2015

http://www.nachhaltigkeit.info/artikel/human_development_index_1867.htm?sid=75e80b1538ae66308236a4fe6d7b74d1 (V nemškem jeziku); nazadnje pridobljeno: 10.03.2015

Izziv B1: Moja skupnost

Izzivi podjetnosti za mlade

3. Indeks big mac³

Preračunano v dolarje – koliko stane big mac v različnih državah? To je bistvo indeksa big mac. S to ponazoritvijo je teorija menjalnih tečajev nekoliko lažje razumljiva. Lahko ga primerjamo s košarico dobrin*. V tem primeru je v košarici samo en izdelek (hamburger iz verige McDonald's, ki ima največ restavracij s hitro hrano na svetu).

Big mac je odličen za primerjavo, saj je naprodaj v več kot 140 državah po svetu. Že več kot 40 let ga (skoraj) povsod pripravljajo iz enakih sestavin: sezamov hlebček, zrezek iz mlete govedine, sir v lističih, solata, kumarice, čebula in omaka.

Teoretično bi moral hamburger v vseh državah stati isto. Praktično pa, kot kaže indeks big mac, obstajajo velike razlike. Te razlike kažejo, da je valuta ali precenjena ali podcenjena.

*Košarica dobrin: Nabor reprezentativnih izdelkov široke potrošnje za ugotavljanje indeksa cen in spremljanje inflacije.

4. Ginijev koeficient⁴

Ginijev koeficient (znan tudi kot Ginijev indeks ali Ginijev delež) je na začetku prejšnjega stoletja razvil italijanski statistik Corrado Gini. Ginijev koeficient je statistično merilo neenakosti. Pokriva razpon od 0 do 1, včasih pa ga izrazimo v odstotkih od 0 do 100.

Za primerjavo različnih držav se pogosto primerjata Ginijeva koeficienta porazdelitve dohodka ali premoženja. Govorimo lahko torej o ekonomiji blaginje. Ginijev koeficient 0 izraža popolno enakost – na primer, če imajo vsi prebivalci države enak dohodek ali premoženje. Koeficient vrednosti 1 oziroma 100 izraža, da ima samo ena oseba ves dohodek ali potrošnjo, vsi ostali pa nimajo ničesar.

5. Indeks srečnega planeta (angl. Happy Planet Index, kratica HPI)⁵

Indeks srečnega planeta je namenjen merjenju, kako okoljsko učinkovito je blagostanje v dani državi. Gre za funkcijo povprečja zadovoljstva z življenjem, pričakovane življenjske dobe in ekološkega odtisa. (Pomnoži zadovoljstvo z življenjem in pričakovane življenjske dobe in rezultat deli z ekološkim odtisom.) Najpomembneje je, da za razliko od drugih indeksov upošteva trajnostnost. Zato so države, ki izkazujejo visoko raven zadovoljstva z življenjem, uvrščene na dnu lestvice, če porabijo preveč virov.

Od leta 2006 ustanova British New Economics Foundation pripravlja indeks srečnega planeta vsaka tri leta. Leta 2012 je bilo ocenjenih 151 držav.

---

³ de.wikipedia.org/wiki/Big-Mac-Index (v nemškem jeziku); nazadnje pridobljeno: 10.03.2015
<http://www.zeit.de/2012/37/Waehrungskonten/komplettansicht> (V nemškem jeziku); nazadnje pridobljeno: 10.03.2015

⁴ de.wikipedia.org/wiki/Gini-Koeffizient (v nemškem jeziku); nazadnje pridobljeno: 10.03.2015
<http://wirtschaftslexikon.gabler.de/Definition/gini-koeffizient.html> (v nemškem jeziku); nazadnje pridobljeno: 10.03.2015

⁵ de.wikipedia.org/wiki/Happy_Planet_Index (v nemškem jeziku); nazadnje pridobljeno: 10.03.2015
http://www.nachhaltigkeit.info/artikel/happy_planet_index_1866.htm (v nemškem jeziku); nazadnje pridobljeno: 10.03.2015
<http://www.happyplanetindex.org/about/>; nazadnje pridobljeno: 10.03.2015

Izziv B1: Moja skupnost

Izzivi podjetnosti za mlade

6. Indeks trajnostne ekonomske blaginje (angl. Index of Sustainable Economic Welfare, kratica ISEW)⁶

Indeks trajnostne ekonomske blaginje je namenjen dopolnitvi ali zamenjavi BDP-ja, ki je glavni kazalnik bogastva.

Namesto enostavnega seštevka vseh izdatkov kot pri BDP, indeks ISEW upošteva tudi porazdelitev dohodka in izdatke potrošnikov. Usmerjen je v prikaz osebnega in ne toliko gospodarskega bogastva. Za izračun so potrebni naslednji dejavniki:

- Porazdelitev dohodka (bolj je neenakomeren, manjša je rast skupnega bogastva)
- Neplačano delo doma in delo v gospodinjstvu
- Javna poraba za zdravstvene storitve
- Izobraževanje
- Onesnaženost zraka in splošen upad kakovosti okolja
- Izguba vrednosti naravnega kapitala
- Stroški globalnega segrevanja

Indeks trajnostne ekonomske blaginje ponazarja, da gospodarska rast pogosto ne pomeni prerazporeditve dohodka. Celo nasprotno – stagnirajoče ali padajoče vrednosti kažejo na kopičenje bogastva. Gospodarska rast zato ni trajnostna.

Druga naloga:

Kako se uvršča Avstrija:

GNH	-	
HDI:	0,881 (21.)	http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi-table
GINI:	29.15 (15.)	http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/14/hdr2013_en_complete.pdf
Big Mac:	4.56\$ (23.)	http://de.statista.com/statistik/daten/studie/199335/umfrage/big-mac-index--weltweiter-preis-fuer-einen-big-mac/
HPI:	47.1 (48.)	http://www.happyplanetindex.org/countries/austria/
ISEW:	-	

⁶ de.wikipedia.org/wiki/Index_of_Sustainable_Economic_Welfare (v nemškem jeziku); nazadnje pridobljeno: 10.03.2015

http://www.nachhaltigkeit.info/artikel/index_of_sustainable_economic_welfare_1874.htm?sid=bea61943e256f34a6a3fe724bb7d595b (v nemškem jeziku); nazadnje pridobljeno: 10.03.2015

Povratne informacije

Izpolnite, ko končate s posameznim sklopom projekta Izzivi podjetnosti za mlade.

Raven in naziv izziva: Izziv B1: Moja skupnost

Učiteljeva perspektiva:

1. Ste se kot učitelj naučili česa novega iz tega izziva? Če je odgovor pritrديل, navedite.
2. Ali vas je v tem izzivu kaj osebno navdihnilo? Če je odgovor pritrديل, navedite.

Učna gradiva:

3. Kateri deli učnega gradiva iz tega izziva so bili koristni? Navedite primere.
4. Vam je bila katera izmed dejavnosti v okviru izziva še posebej všeč? Če je odgovor pritrديل, jo navedite.
5. Ali bi v tem izzivu priporočali kakršne koli spremembe v zvezi z učnimi gradivi? Če je odgovor pritrديل, jih navedite.

Dijakova perspektiva:

6. Kaj so dijaki spoznali v okviru tega izziva? Česa so se naučili? Navedite primere.

Gradivo za dijake:

7. Kateri deli gradiva za dijake iz tega izziva so bili koristni?
8. Je dijake katera vaja iz izziva še posebej pritegnila? Katera?
9. Ali bi v tem izzivu priporočali kakršne koli spremembe v zvezi z gradivom za dijake? Če je odgovor pritrديل, jih navedite.

Učni načrt:

10. Ali bi v tem izzivu priporočali kakršne koli spremembe v zvezi z učnim načrtom? Če je odgovor pritrديل, navedite primere in pojasnite.

Zahvaljujemo se vam, da ste si vzeli čas in izpolnili ta list. Vaše mnenje je za nas pomembno. Z njim nam pomagajte sproti razvijati ta dokument, da bo čim bolj usklajen z vašimi pedagoškimi potrebami. Odgovore na zgornja vprašanja pošljite raziskovalnemu timu projekta *Izzivi podjetnosti za mlade*.

Mag. Susanne Spangl   susanne.spangl@kphvie.ac.at
Kirchlich Pädagogische Hochschule Wien / Krems